

SCI-CONF.COM.UA

EUROPEAN SCIENTIFIC CONGRESS

**PROCEEDINGS OF V INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JUNE 12-14, 2023**

**MADRID
2023**

EUROPEAN SCIENTIFIC CONGRESS

Proceedings of V International Scientific and Practical Conference

Madrid, Spain

12-14 June 2023

Madrid, Spain

2023

UDC 001.1

The 5th International scientific and practical conference “European scientific congress” (June 12-14, 2023) Barca Academy Publishing, Madrid, Spain. 2023. 503 p.

ISBN 978-84-15927-34-1

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // European scientific congress. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Madrid, Spain. 2023. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-european-scientific-congress-12-14-06-2023-madrid-ispaniya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: madrid@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2023 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2023 Barca Academy Publishing ®

©2023 Authors of the articles

46. **Степанюк А. В., Букавин Л. М.** 227
ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ
ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «БІОЛОГІЯ»
47. **Стець Г. В., Кишакевич С. В.** 234
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ
АСПЕКТ
48. **Троцюк Н. В.** 238
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР
49. **Ульянова В. С., Шестакова-Станіславчик Н. О., Пак С. Є.** 243
МЕТОДИ МУЗИЧНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗЗСО

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

50. **Ільченко І. Ю.** 250
ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ КАРТИНИ
ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я
51. **Паловські Ю. О.** 254
СУЧАСНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА СЛУЖБІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПІД ЧАС
ВІЙНИ
52. **Пріснякова Л., Заброда Д.** 260
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ В
ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ
53. **Скаковська А. В.** 264
АНАЛІЗ МАЛЮНКІВ СТРАХІВ У ДІТЕЙ З
ОНКОГЕМАТОЛОГІЧНИМ ДІАГНОЗОМ
54. **Щербакова І. М., Соловйова Д. А.** 270
ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АКАДЕМІЧНОЇ
ПРОКРАСТИНАЦІЇ З РІВНЕМ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ ПІД
ЧАС ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ

JOURNALISM

55. **Доценко К. О., Назарова Д. І.** 275
WEB-САЙТ ЯК СКЛАДОВА УСПІШНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В
ФЕШН-ІНДУСТРІЇ
56. **Порнуліт О. О.** 282
НОВІТНИЙ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВИЙ ФОРМАТ СОЦІАЛЬНО-
КОМУНІКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: ОБҐРУНТУВАННЯ ПОНЯТЬ І
ВИЗНАЧЕНЬ

HISTORICAL SCIENCES

57. **Нрыhorenko I., Shkil A.** 291
COSSACK QUESTION IN RUSSIAN EMPIRE: UKRAINOPHILE
MANIPULATIONS OR GEOPOLITICAL NECESSITY

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «БІОЛОГІЯ»

Степанюк Алла Василівна,
д.п.н., професор,
Букавин Лілія Михайлівна,
здобувач освіти
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

Вступ. Як стверджують науковці (Н. Бібік), одним з пріоритетних напрямків розбудови Нової української школи є формування в молоді системи загальнолюдських цінностей – морально-етичних (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей) та соціально-політичних (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довілля, повага до закону, солідарність, відповідальність). У центрі освіти має перебувати виховання в учнів відповідальності за себе, за добробут нашої країни [1, с. 19].

Однак, в умовах воєнної агресії російської федерації проти України саме національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно державних цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції й законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України.

Патріотизм та героїзм українців є прикладом для багатьох країн світу. Тому питання національно-патріотичного виховання має велике значення в освіті. Українським патріотизмом захоплюються всі. Українці зараз проходять через жакливі випробування, щодня виборюють свою свободу і незалежність. Це відбувається на «очах» цілого світу. Ми є прикладом незламності і

смівості для багатьох країн. Ми ще раз довели, що наша нація сильна, незламна і непереможна.

Ціль роботи. Ми поставили перед собою мету – дослідити сутність поняття «патріотизм», встановити, якими методами і прийомами добитися позитивних результатів в патріотичному вихованні учнів у процесі вивчення біології в 7 класі, що потрібно робити вчителям, щоб діти стали справжніми патріотами нашої Батьківщини.

Матеріали та методи. Для реалізації поставленої мети використовувались такі методи дослідження: *теоретичні*: аналіз нормативних документів, наукової та методичної літератури, абстрагування, систематизація, узагальнення; *емпіричні*: контент-аналіз, опитування, бесіда, анкетування, спостереження, аналіз продуктів діяльності учнів та педагогів.

Результати та обговорення. Проведений аналіз наукових джерел засвідчив, що проблема патріотичного виховання в Україні розглядається на усіх рівнях конструювання змісту освіти [3]. Про це свідчать Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді і методичні рекомендації щодо її впровадження, Указ Президента України №580/2015 «Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 рр. [4]. Ґрунтовну відповідь на запитання, що таке патріотизм, а також важливі завдання, які постають перед Україною та кожним її громадянином в умовах викликів сучасності, звернено в Українській Хартії вільної людини [7]. Автори Хартії пропонують 10 орієнтирів (цінностей) – напрямів праці та три принципи, яких слід дотримуватися кожному українцеві, щоб жити як «вільна людина у вільній країні» [7].

Кожен громадянин має бути патріотом своєї країни. Патріотичне виховання завжди було актуальним. У зв'язку із ситуацією, яка є зараз в Україні, виховати справжнього патріота – чи не найголовніше завдання сучасної української школи. *Патріотизм* (грец. πατριότης – співвітчизник, грец. πατρίς та лат. patria – батьківщина) – громадянське почуття, змістом якого є любов до Батьківщини і готовність пожертвувати своїми інтересами заради

неї, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури, особливе емоційне переживання своєї приналежності до країни і свого громадянства, мови, історії, традицій, готовність діяти в інтересах Вітчизни та постати на її захист у разі необхідності [5]. Значущість патріотизму зумовлена здатністю мобілізувати суспільство, залучати матеріальні та людські ресурси для досягнення певної мети, зокрема в умовах воєнного стану.

Дослідженням характеристик патріотизму займалися багато науковців. І. Бех та Н. Чорна вважають, що патріотизм – це «суттєва частина суспільної свідомості, яка проявляється у колективних настроях, почуттях, ціннісному ставленні до свого народу...» [2, с. 17].

Проведений нами контент-аналіз сутності поняття «патріотизм» засвідчив, що для більшості науковців це означає: любити Батьківщину, її природу, людей, відстоювати інтереси держави, її незалежність, поважати державну символіку, а головне, бути готовим захищати свою землю. Велику роль у формуванні цих якостей відіграє школа. Аналізуючи події сьогодення, а також події історичного минулого українці – справжні патріоти своєї країни. Наші солдати, волонтери та й звичайні люди, які по-різному допомагають Україні вистояти, є прикладом для підростаючого покоління. Маленькі діти, дивлячись на дорослих, викрикують «Слава Україні!» і відповідають «Героям слава!». Це показує, що ми – герої, ми – єдина нація, ми – патріоти!

Історичні витoki українського патріотизму засвідчують, що він ґрунтується на ідеях багатовікової боротьби за незалежність українського народу, закономірностях історичного розвитку Української нації. Історичне джерело патріотизму – це формування зв'язків з рідною землею, рідною мовою, народними традиціями, звичаями та культурою. Тому, в основу національно патріотичного виховання мають бути покладені історичні й культурні цінності, традиції, звичаї народу, значення яких зростає в умовах європейської інтеграції України. Значні можливості у формуванні в школярів зв'язків із рідною землею, народними традиціями, звичаями та культурою має шкільний курс біології, предметом вивчення якого є життя у всіх його проявах [6]. Його

вивчення сприяє формуванню у школярів патріотичних почуттів. Це відбувається через любов до природи, до всього живого, що формує глобальну екосистему України. Любов до Батьківщини – головна риса сучасної людини. Людина як особистість «зріє» в школі. Тому в навчальних закладах мають бути створені всі умови, щоб школярі дізнавалися про свою Батьківщину, гордилися нею, вивчали історичне минуле, зберігали традиції українського народу. «Любов до Батьківщини починається із захоплення красою того, що бачить перед собою дитина, чим вона милується, у що вкладає частинку своєї душі. Захоплення красою землі, де жили діди і прадіди, де нам судилось прожити життя, повторити себе в дітях, постаріти і піти в землю, яка народила нас – це найважливіше емоційне джерело любові до Батьківщини» [2, с. 256].

Наступною теоретичною засадою патріотичного виховання є орієнтація на дієвість, тобто спроможність перетворювати почуття у конкретні справи та вчинки на користь держави та українського суспільства. Патріот повинен мати активну життєву позицію, своїми справами та способом життя сприяти якісним змінам ситуації в країні. Відповідно до методів патріотичного виховання молоді дослідники (О. Вишневський та інші) відносять переконання (формування впевненості в суспільній корисності діяльності), стимулювання (реалізується у різноманітних формах заохочення), особистий приклад (діяльність вчителя як наставника, який має бути взірцем для школярів), самовдосконалення (процес активного формування і самовдосконалення молодої людини, виховання почуття патріотизму, яке реалізується шляхом самозобов'язання, самостійного навчання та самоконтролю) тощо [2, с. 116].

Ці дві теоретичні засади ми взяли за основу при виборі методів та засобів патріотичного виховання школярів у процесі вивчення біології, що передбачає поєднання урочної та позакласної роботи.

Проведений аналіз змісту навчальної програми та підручників із шкільного курсу біології засвідчив, що він передбачає і сприяє формуванню в учнів таких позитивних якостей, як повага і любов до Батьківщини, гордість за неї, захоплення красою живої природи, прагнення берегти все це, прикрашати і

захищати. Вчитель-біолог повинен розуміти, що діти дуже люблять живу природу, зокрема тварин. Вони захоплюються навіть маленькими комашками і вважають себе їх захисниками. Можна навести декілька прикладів цього: хлопчик-семикласник побачив на вікні метелика, який бився до скла і, звичайно не міг вилетіти. Школяр обережно взяв його в руки і виніс із класної кімнати на вулицю, щоб випустити. Ще один приклад: при вивченні теми «Ссавці», учні почали розповідати, як вони знайшли і відігрівали кошеня, після чого нагодували.

Це свідчить про високі гуманні якості цих дітей, співчутливість, здатність допомогти слабкому. Саме природа є дуже сильним фактором виховання патріотизму, поваги й любові до Батьківщини. Для успішного досягнення мети патріотичного навчання на уроках біології, потрібно розв'язати ряд виховних завдань. Для цього вчитель повинен використовувати на уроках біології різноманітну наукову інформацію, красномовний матеріал екологічного спрямування. Це ще більше підсилює ефективність в школярів патріотичного виховання. Адже, обговорення із дітьми особливостей природи своєї місцевості, екологічних проблем формує в них почуття дбайливого господаря рідного краю.

Вчитель біології допомагає учню зрозуміти глобальність екологічних проблем. Діти мають усвідомлювати, що будь-яку проблему вирішують разом усі народи світу. Тобто патріотичне виховання має здійснюватись в єдності з інтернаціональним і гуманістичним.

Важливо також наголошувати школярам про досягнення вчених України в галузі біології. Кожного разу, коли є така можливість, педагог повинен підкреслювати приналежність того чи іншого вченого до України. Необхідно звертати увагу на внесок української біологічної науки в розвиток світової. Наприклад, ознайомлення учнів із діяльністю В. Вернадського, С. Навашина, С. Гершензон. Наші спостереження засвідчили, що діти щиро пишаються тим, що це вчені України.

Учням цікаво також підбирати різні прислів'я та приказки про тварин,

розгадувати загадки. Із захопленням школярі говорять про тварин – супутників, які «крокують» із людиною із сивої давнини. Варто тільки подивитися скільки світла і сяяння в очах дітей, коли вони розповідають про своїх домашніх улюбленців: котів, собак, кроликів. Скільки в них доброти і любові! Такі діти не можуть бути жорстокими. У них проявляються такі моральні якості як чуттєвість, співчуття, почуття відповідальності. Такі моральні якості тісно пов'язані з патріотизмом.

Світлини наших солдатів із врятованими собаками, кішками захоплюють учнів. Це означає, що захисники України – це не жорстокі люди, які в руках тримають лише зброю, а чуйні і добрі, справжні патріоти, які нізащо не віддадуть свою землю ворогам. Виховувати патріотизм на уроках біології можна і прикладами волонтерів, які піклуються про тварин, залишених в зонах бойових дій. Діти уважно слухають такі розповіді, бажають бути схожими на них.

Для реалізації питання щодо патріотичного виховання в процесі вивчення біології доцільно використовувати такі методи та прийоми, як тренінги, природо-охоронні акції, вікторини, усні журнали, проєктна діяльність, презентації. Особливої уваги варті усні журнали та природо-охоронні акції. Для учнів семикласників можна провести усний журнал «Тварини дикої природи», який готують до Всесвітнього дня дикої природи, який цього року припадає на 3 березня, п'ятницю. Сама форма виховної роботи дуже інтригуюча. Школярі з великим задоволенням приймають в ньому участь. Адже, це журнал і не звичайний, а усний. А ще – він про тварин. При організації такого заходу є один дуже важливий момент – вчитель біології повинен включити сюди тварин рідного краю. Цей захід повинен нести не тільки природоохоронну тематику, а й патріотичну. Аналогічну мету мають і такі природо-охоронні акції: «Годівничка», «Повернись лелеко!», «Де ластівка, там щастя!» тощо.

Висновки. Патріотизм – це любов до Батьківщини, здатність до самопожертви заради неї. Чим більше виражений патріотизм, тим міцніша держава. Дитина не народжується із сформованими патріотичними якостями. Її

потрібно виховувати, прищеплювати любов до землі, природи рідного краю, до свого народу, мови. Патріотичне виховання – одне із пріоритетних завдань України. Особливо це актуально зараз, коли в нашій країні йде війна.

Для реалізації питання патріотичного виховання в процесі вивчення біології доцільно використовувати такі методи й прийоми: екскурсії, тренінги, природо-охоронні акції, створення проєктів та презентацій. Особливе місце належить екскурсіям. Ознайомлення з природою рідного краю – могутній засіб виховання в учнів почуття любові до Батьківщини, національної свідомості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 408 с.
3. Загальна методика навчання біології: [навч. посібник] / І. В. Мороз, А. В. Степанюк, О. Д. Гончар та ін.; за ред. І. В. Мороза. К.: Либідь, 2006. 592 с.
4. Концепція національно-патріотичного виховання молоді URL: http://petschool.at.ua/publ/vchitelju/%20konceptija_nacionalno
5. Патріотизм – Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
6. Степанюк А. В. Формування цілісних знань школярів про живу природу: монографія. Вид. 2-ге, перер.й доповн. Тернопіль: Вектор, 2012. 228 с.
7. Українська Хартія вільної людини. Ініціативна група «Першого грудня». URL: <http://1-12.org.ua/ukrajinska-khartija-vilnoji-liudyny>